

ДРЕВАЛЬ Ю. Д., доктор наук з державного управління, професор,
Національний університет цивільного захисту України
ЗАЙКА С. О., кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний технічний
університет сільськогосподарства імені Петра Василенка (м. Харків, Україна)

НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПРАЦІВНИКІВ В ДОКУМЕНТАХ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ

Древаль Ю.Д., Зайка С.О. Напрями соціального захисту сільськогосподарських працівників в документах міжнародної організації праці.

Вступ. Відбувається постійне посилення ролі міжнародних організацій. Питання регулювання трудових і працезохоронних відносин покладено на Міжнародну організацію праці. Нормативно-законодавчі акти, розроблені МОП, визначають розвиток соціально-трудова відносин у сфері сільськогосподарства.

Метою статті є аналіз нормативно-законодавчих актів та доповідей МОП, визначення напрямів соціального захисту сільськогосподарських працівників.

Результати. Визначено роль та основні напрями діяльності МОП (заборона примусової праці, право на свободу об'єднань, боротьба з дискримінацією у сфері праці, викорінення найгірших форм дитячої праці). Виділено напрями вдосконалення соціально-трудова відносин у сільськогосподарському секторі. Проведено аналіз доповідей МОП. Визначено, що «зелена економіка» включає в себе екологічний, економічний і соціально-політичний аспекти та є запорукою стійкості економіки. Відзначено важливість питання про біологічні, хімічні ризики, небезпеку застосування біотехнологій та запропоновано шляхи їх мінімізації. Наведено перелік основних конвенцій МОП, які направлені на регулювання сільськогосподарських відносин. Узагальнено завдання системи інспекції праці сільськогосподарського сектору. Виділено функції інспекцій. Виявлено, що функція щодо контролю за застосуванням норм щодо умов життя сільськогосподарських працівників і членів їхніх сімей відсутня. Обґрунтовано необхідність ратифікації Конвенції № 141 в Україні для розвитку соціально-трудова відносин в сільському господарстві. Відзначено важливість питання охорони здоров'я сільського населення.

Висновки. Документи МОП відіграють важливу роль у функціонуванні соціально-трудова відносин в секторі сільськогосподарства. Вони є основою міжнародних стандартів соціального захисту працівників сільськогосподарського сектору. Визначено, що першочергового регулювання потребує діяльність інспекцій праці.

Ключові слова: доповіді МОП, конвенції МОП, міжнародний стандарт, міжнародний трудовий стандарт, сільське господарство, сільський працівник, соціальний захист.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні властиве зростання ролі міжнародних організацій, а також прийнятих ними нормативно-правових актів, що містять наднаціональні стандарти врегулювання соціально-трудова відносин. У цьому сенсі непересічне значення відводиться діяльності Міжнародної організації праці (далі – МОП), яка була створена в 1919 р. і вже майже століття опікується захистом людей праці. Ухвалені цією організацією нормативно-правові акти мають велике значення для регулювання трудових і працезохоронних відносин в кожній країні, адже вони розробляються на основі вивчення, узагальнення й ретельного відбору найбільш цінних та універсально значущих національних норм. Це повною мірою стосується і тих працівників, які задіяні в сільськогосподарському секторі виробничих відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти діяльності МОП аналізуються представниками багатьох наукових

напрямків. Проблематику міжнародних трудових норм й правових стандартів активно досліджують О. С. Волохов, В. В. Єрьоменко, Є. В. Краснов, Н. Л. Лютов, П. Є. Морозов, С. М. Прилипко, Г. І. Чанишева та О. М. Ярошенко. У контексті даної проблематики найперше заслуговують на увагу підходи до класифікації міжнародно-правових актів у сфері праці, а також аналіз сутності й особливостей діяльності МОП в умовах глобалізації. Значення МОП стосовно розвитку соціально-трудова відносин досліджують А. В. Василик, О. О. Герасименко, А. М. Колот, І. Ю. Кучумова та деякі інші представники економічної науки. При цьому найбільше уваги приділяється участі МОП в опрацюванні й вдосконаленні програми гідної праці. Як стверджують А. М. Колот та О. О. Герасименко, за абсолютним визнанням поява ідеї гідної праці належить якраз цій організації [1, с. 26].

Водночас поки що недостатньо уваги приділяється діяльності МОП щодо унормування соціально-трудова відносин в

окремих економічних сферах. Виразно спостерігається й тенденція до недооцінювання проблематики міжнародних аспектів соціального захисту сільськогосподарських працівників. Яскравим підтвердженням даної тези є зміст Доповіді про світовий розвиток, яку підготували співробітники Світового банку у 2012 р., і в якій наголос ставиться переважно на тому, що економіка зростає тією мірою, якою люди переходять від сільськогосподарської до промислової праці [2, с. 2].

Формулювання цілей статті. Завданням статті визначено уточнення системних і структурно-функціональних ознак діяльності МОП, і на цій основі обґрунтування положення щодо найбільш важливих складових міжнародних стандартів соціального захисту сільських працівників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вже у 1921 р. на 3-й сесії МОП було прийнято дві спеціальні конвенції, спрямовані на соціальний захист сільськогосподарських працівників. Це Конвенція № 10 про мінімальний вік допуску дітей на роботу в сільському господарстві й Конвенція № 11 про право на об'єднання в сільському господарстві. На сьогодні залишається чинною Конвенція № 11, в якій наголошується на рівності у правах на організацію сільськогосподарських і промислових працівників.

На сьогодні ж МОП ствердилася в якості найбільш авторитетної міжнародної організації, що забезпечує розроблення й вдосконалення соціально-трудова стандартів. До основних напрямів діяльності цієї організації відносяться право на свободу об'єднань, заборона примусової праці, боротьба з дискримінацією у сфері праці й викорінення найгірших форм дитячої праці. Вони закріплені в деклараціях МОП і Програмі гідної праці (ПГП). За нашою оцінкою, виразно спостерігається взаємозв'язок ПГП з Декларацією МОП основних принципів і прав у світі праці (1998 р.) та Декларацією МОП про соціальну справедливість в цілях справедливої глобалізації (2008 р.) [3, с. 69].

Різномічні аспекти регулювання праці й соціального захисту сільськогосподарських працівників аналізуються в глобальних доповідях МОП, які опрацьовуються на основі положень Декларації МОП основних принципів і прав у світі праці, з урахуванням нових реалій у розвитку соціально-трудова відносин.

У цьому сенсі найперше на увагу заслуговує Глобальна доповідь МОП «Об'єднання в організації у цілях соціальної справедливості» (2004 р.), в якій підкреслюється, що майже половина світової робочої сили зосереджена в

сільському господарстві і наголошується на тому, що якраз у сільськогосподарському секторі виразно спостерігається ущемлення в правах на організацію й на ведення колективних переговорів. До цього додається і розповсюджена практика використання дитячої праці (до 70 % загального обсягу використання дитячої праці припадає якраз на сільське господарство), використання примусової праці та порушення гендерної рівності [4, с. 42-43].

Основними напрямками вдосконалення зазначеного спектру соціально-трудова відносин визначено:

- вдосконалення законодавства у сфері колективних переговорів і права на організацію, розповсюдження таких прав на всі організації працівників, включаючи державних службовців, домашню прислугу, сільськогосподарських робітників і працівників-мігрантів;

- вдосконалення структури зайнятості;
- реалізація принципів трипартизму, вдосконалення співробітництва організацій працівників і роботодавців;

- вдосконалення контрольного механізму МОП;

- оптимізація діяльності органів інспекції і регулювання праці;

- організація спеціальних досліджень і проведення навчальних курсів;

- використання інформаційного ресурсу тощо [4, с. 24-25, 27, 35, 36, 124, 126, 145-146].

Проблематика правового й соціального захисту сільськогосподарських працівників наводиться і в доповідях МОП, присвячених Всесвітньому дню охорони праці (який вже традиційно відзначається з метою попередження нещасних випадків і захворювань на робочих місцях у всьому світі).

Так, у Доповіді МОП «Просування охорони праці в «зеленій економіці» (2012 р.) вказується на те, що «зелена економіка» стала символом більш стійкої економіки й суспільства в цілому, яке зберігає оточуюче середовище для майбутніх поколінь, характеризується справедливістю і не допускає ізоляції яких-небудь груп людей і країн. Перехід до принципів «зеленої економіки» визначається як шлях до стійкого розвитку, що містить три аспекти: екологічний, економічний і соціально-політичний.

Відтак, стійке сільське господарство передбачає узгодження таких аспектів, як гігієна оточуючого середовища, економічна життєздатність і соціальна справедливість. Крім того, стійке сільське господарство відмовляється від використання більшості

агрохімікатів і являє собою реакція на їхнє надмірне застосування і на вплив, який вони чинять на здоров'я сільськогосподарських працівників, споживачів сільськогосподарської продукції і на оточуюче середовище [5].

Натомість, у Доповіді МОП «Управління ризиками та профілактика у сфері праці в нових умовах» (2010 р.) аналізується питання щодо ризиків і небезпек, властивих сільському господарству. Першочергово йдеться про біологічні ризики й небезпеки застосування біотехнологій, а також про хімічні ризики.

До біологічних ризиків, які можуть негативно впливати на сільськогосподарських працівників, першочергово віднесено вплив мікобактерій, лептоспир, збудників сибірської язви, а також біологічних алергенів. Такі працівники також часто зазнають вплив організмів, стійких до антимікробних препаратів, відходів тваринництва й ендотоксинів, пов'язаних з різними способами утримання тварин. Також вказується на те, що в країнах, що розвиваються, на робочих місцях у сільському господарстві доволі частими є наявність збудників таких ендемічних захворювань, як малярія та туберкульоз. До того ж, в біотехнологічній галузі особливому ризику піддаються працівники, що зайняті розробкою нових продуктів і генетично модифікованих організмів. До хімічних ризиків віднесено використання алергенних, сенсibiliзуючих, карциногенних і мутогенних речовин, а також речовин, що чинять токсичний вплив на репродуктивну систему.

До основних засобів захисту працівників від таких небезпечних факторів першочергово віднесено обмін інформацією про наявні ризики, а також розроблення низки профілактичних заходів (зокрема розвиток національної культури охорони праці, пропаганду здоров'я на робочих місцях тощо) [6].

Нормативне значення мають конвенції МОП, які є міжнародними правовими актами і, в разі ратифікації державами-членами, стають частиною національного законодавства.

Серед чинних на сьогодні конвенцій, які присвячено регулюванню сільськогосподарських відносин, виділяються:

- Конвенція МОП № 129 про інспекцію праці в сільському господарстві (1969 р.);

- Конвенція МОП № 141 про організації сільських працівників і їхню роль в економічному і соціальному розвитку (1975 р.);

- Конвенція МОП № 184 про безпеку і гігієну праці в сільському господарстві (2001 р.).

З огляду на особливості сучасного регулювання соціально-трудова відносин непересічне значення відводиться Конвенції МОП № 129 про інспекцію праці в сільському господарстві (1969 р., далі – Конвенція № 129).

Відповідно до п. 1 ст. 6 Конвенції № 29, завданнями системи інспекції праці у сільському господарстві є:

а) забезпечення застосування правових норм у галузі умов праці й охорони працівників під час їхньої роботи, як, наприклад, норм щодо тривалості робочого дня, заробітної плати, щотижневого відпочинку і відпустки, безпеки праці, охорони здоров'я і добробуту, використання праці жінок, дітей і підлітків, та з інших подібних питань, у тій мірі, в якій інспектори праці повинні забезпечувати застосування таких норм;

б) забезпечення роботодавців і працівників технічною інформацією й консультацією щодо найбільш ефективних засобів дотримання правових норм;

с) доведення до відома компетентного органу інформації про недоліки або зловживання, які не підпадають під дію існуючих правових норм, і подавати йому пропозиції щодо вдосконалення законодавства [7].

У Рекомендаціях учасників слухань Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості й пенсійного забезпечення від 19.10.2016 р. спеціально наголошено на тому, що відповідно до конвенції № 81 і № 129 національне законодавство може покладати на інспекторів праці в сільському господарстві консультативні функції або функції контролю за застосуванням правових норм щодо умов життя працівників і їхніх сімей. Проте, на сьогодні в Україні на державних інспекторів праці національним законодавством не покладено функцій щодо контролю за застосуванням норм щодо умов життя сільськогосподарських працівників і членів їхніх сімей. Відтак, Державній службі України з питань праці рекомендовано привести у відповідність до вимог Конвенції № 81 та № 129 нормативно-правові акти з питань охорони праці та гігієни праці, в тому числі щодо здійснення консультативних та інформаційних заходів [8].

Відповідно до п. 1 ст. 2 Конвенції МОП № 141 про організації сільських працівників і їхню роль в економічному і соціальному розвитку (далі – Конвенція № 141), вираз «сільські працівники» означає будь-яку особу, зайняту в сільських районах на сільськогосподарських роботах, в ремеслах або в суміжних професіях...». Відповідно до п. 1 ст. 5 конвенції, «...кожний член Організації, який

ратифікує цю Конвенцію, ухвалює і здійснює політику активного заохочення цих організацій, зокрема з метою усунення перешкод, що стоять на шляху створення їх, їхнього зростання і здійснення ними законної діяльності, а також припинення законодавчої та адміністративної дискримінації, об'єктом якої можуть бути організації сільських працівників і їхні члени [9].

Метою цієї конвенції, як зазначає А. Зенгер, є усунення перешкод до створення, зростання і законної діяльності організацій сільських працівників, а також припинення законодавчої та адміністративної дискримінації цих організацій і їхніх членів [10].

Водночас слід відзначити, що Україна і донині не ратифікувала Конвенцію № 141, що складає значну проблему ефективної реалізації правових приписів і вдосконалення соціально-трудових відносин в аграрному секторі економіки.

Для забезпечення належного стану працеврохоронної політики важливе значення має зміст Конвенції МОП № 184 про безпеку та гігієну праці в сільському господарстві, прийнятої у 2001 р. (далі – Конвенція № 184).

У п. 1 ст. 4 Конвенції № 184 підкреслюється, що у світлі національних умов і практики та після консультацій із зацікавленими представницькими організаціями роботодавців і працівників держави-члени розробляють, утілюють у життя й періодично переглядають погоджену національну політику в галузі безпеки й гігієни праці в сільському господарстві. Ця політика має на меті недопущення нещасних випадків і шкоди здоров'ю, які є результатом роботи, пов'язані з роботою чи відбуваються під час роботи,

шляхом усунення чи зведення до мінімуму ризиків чи управління ними у виробничих умовах сільського господарства. Слід звернути увагу і на зміст п. 2 даної статті, згідно з яким національними нормативно-правовими актами має призначатися компетентний орган, відповідальний за впровадження політики й спостереження за проведенням у життя національних нормативно-правових актів з питань безпеки та гігієни праці в сільському господарстві [11].

За оцінкою фахівців з проблем медицини й гігієни праці, ця Конвенція має ключове значення для України, де за роки незалежності охорона здоров'я населення і санітарний нагляд в сільській місцевості, в значній мірі, занепали [12, с. 6].

Висновки. У діяльності МОП значна увага відводиться соціальному захисту сільськогосподарських працівників. Це стосується як програмних засад, так і поточних нормативно-правових актів. Серед документів програмного значення найперше на увагу заслуговують декларації МОП, глобальні доповіді МОП, а також доповіді, присвячені Всесвітньому дню охорони праці. Природно, що конкретні аспекти соціального регулювання аграрних відносин зосереджені в конвенціях і рекомендаціях МОП. Причому, предметом пріоритетного регулювання визначено діяльність інспекцій праці, а також питання щодо організації сільських працівників і національної політики з безпеки й гігієни праці у сільському господарстві. Комплекс зазначених питань якраз і складає основу міжнародних стандартів соціального захисту сільських працівників.

Література.

1. Колот А. М., Герасименко О. О. Теоретико-методологічні засади гідної праці: проблеми та напрями розвитку. Соціально-трудові відносини: теорія та практика. 2015. № 2 (10). С. 21-42.
2. Доклад о мировом развитии / Международный банк реконструкции и развития, Всемирный банк. Washington, 2012. 64 с. URL: <http://siteresources.worldbank.org>.
3. Древаль Ю. Д. Концептуалізація програми гідної праці. *Імперативи та інноваційні механізми забезпечення гідної праці в умовах становлення нової економіки*: зб. тез доповідей учасників Міжнар. наук.-практ. конф.; 25-26 квіт. 2017 р. К.: КНЕУ, 2017. С. 67-70.
4. Объединение в организации в целях социальной справедливости. Глобальный доклад, представленный в соответствии с механизмом реализации Декларации МОТ об основополагающих принципах и правах в сфере труда. Международная конференция труда, 92-я сессия 2004 г. Женева: МБП, 2004. 167 с. URL: <http://www.ilo.org>.
5. Продвижение охраны труда в «зеленой» экономике. Международная организация труда, 28 апреля 2012 г. Женева: МОТ, 2012. 26 с. URL: <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-europe>.
6. Управление рисками и профилактика в сфере труда в новых условиях / Доклад МОТ к Всемирному дню охраны труда. 2010. Женева: МОТ, 2012. 21 с. URL: <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-europe>.
7. Конвенція Міжнародної організації праці № 129 1969 року про інспекцію праці в сільському господарстві. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_114.

8. Рекомендації учасників слухань у Комітеті на тему: «Про реалізацію в Україні конвенцій МОП № 81 «Про інспекцію праці в промисловості й торгівлі» та № 129 «Про інспекцію праці в сільському господарстві», що проведені за участі експертів Міжнародної організації праці: Схвалено рішенням Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення від 19 жовтня 2016 року (протокол № 57). URL: <http://komspip.rada.gov.ua/uploads/documents/30323.doc>.

9. Конвенція про організації сільських працівників та їхню роль в економічному і соціальному розвитку. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_023.

10. *Зенгер А.* Права человека и контроль за их осуществлением в Международной организации труда; пер. с фр. Д. И. Васильева. *Советское государство и право*. 1991. № 10. С. 106-115.

11. Конвенція 2001 року про безпеку та гігієну праці в сільському господарстві. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_504.

12. *Нагорна А. М., Вітте П. М., Добровольський Л. О.* Конвенції та рекомендації МОП з гігієни праці. Український журнал з проблем медицини праці. 2009. № 3 (19). С. 5-11.

References.

1. *Kolot, A. M. and Herasymenko, O. O.* (2015). «Theoretical and methodological principles of decent work: problems and directions of development». *Sotsial'no-trudovi vidnosyny: teoriya ta praktyka*. No. 2 (10). pp. 21-42.

2. *Doklad o mirovom razvitii*. [World Development Report]. (2012). *Mezhdunarodnyi bank rekonstrukcii i razvoitiia, Vsemirnyi bank* [International Bank for Reconstruction and Development, World Bank]. Washington. Available at: <http://siteresources.worldbank.org>.

3. *Dreval', Yu. D.* (2017). «Conceptualization by programs of local practice». *Imperatyvy ta innovatsiyni mekhanizmy zabezpechennya hidnoyi pratsi v umovakh stanovlennya novoyi ekonomiky*. [Conceptualization of decent work program. Imperatives and innovative mechanisms for ensuring decent work in the context of the emergence of a new economy]. Collection of abstracts of reports of participants of the International scientific-practical conference (in the author's edition) (2017, April, 25-26). Kyiv: KNEU, pp. 67-70.

4. *Obedinenie v organizatsii v tseliakh sotcialnoi spravedlivosti*. [Integration into organizations for social justice]. (2004). *Globalnyi doklad, predstaolennyi v sootvetstvi s mekhanizmom realizatsii Deklaratsii MOT ob osnovopolagaiushchikh printcipakh i pravakh v sfere truda*. [Global report submitted in accordance with the mechanism for the implementation of the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work]. International Labor Conference, 92nd Session (in the author's edition). Zheneva: MBP. Available at: <http://www.ilo.org>.

5. *Prodvizhenie okhrany truda v «zelenoi» ekonomike*. [Promotion of labor protection in the «green» economy]. (2012). International Labor Organization (in the author's edition) (2012, April 28). Zheneva: MOT. Available at: <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-europe>.

6. *Upravlenie riskami i profilaktika v sfere truda v novykh usloviiakh*. [Risk management and labor prevention in new environments]. (2012). ILO Report to World Health Day. 2010 (in the author's edition). Zheneva: MOT. Available at: <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-europe>.

7. *Konventsiiya Mizhnarodnoyi orhanizatsiyi pratsi № 129 1969 roku pro inspektsiyu pratsi v sil's'komu hospodarstvi*. [International Labor Organization Convention No. 129 of 1969 on Labor Inspection in Agriculture]. Available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_114.

8. *Rekomendatsiyi uchasnykiv slukhan' u Komiteti na temu: «Pro realizatsiyu v Ukrayini konventsiiy MOP № 81 «Pro inspektsiyu pratsi v promyslovosti y torhivli» ta № 129 «Pro inspektsiyu pratsi v sil's'komu hospodarstvi», shcho provedeni za uchasti ekspertiv Mizhnarodnoyi orhanizatsiyi pratsi: Skhvaleno rishennyam Komitetu Verkhovnoyi Rady Ukrayiny z pytan' sotsial'noyi polityky, zaynyatosti ta pensynoho zabezpechennya vid 19 zhovtynya 2016 roku (protokol № 57)* [Recommendations of the participants in the Committee's hearings on the topic: «Implementation of ILO Conventions No. 81» On Labor Inspection in Industry and Trade and No. 129 «On Labor Inspection in Agriculture», conducted with the participation of experts from the International Labor Organization: Approved the decision of the Committee on Social Policy, Employment and Pensions of the Verkhovna Rada of Ukraine dated October 19, 2016 (Minutes No. 57)]. Available at: <http://komspip.rada.gov.ua/uploads/documents/30323.doc>.

9. *Konventsiiya pro orhanizatsiyi sil's'kykh pratsivnykiv ta yikhnyu rol' v ekonomichnomu i sotsial'nomu rozvytkovi*. [Convention on the organization of rural workers and their role in economic and social development]. Available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_023.

10. *Zenger, A.* (1991). «Human rights and control over their implementation in the International Labor Organization». Translated by Vasileva, D. I. *Sovetskoe gosudarstvo i pravo*. No. 10. pp. 106-115.

11. *Konventsiiya 2001 roku pro bezpeku ta hihiyenu pratsi v sil's'komu hospodarstvi* [The 2001 Occupational Safety and Health Convention]. Available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_504.

12. *Nahorna, A. M., Vitte, P. M. and Dobovol's'kyu, L. O.* (2009). «Convention and ILO recommendations on occupational health». *Ukrayins'kyi zhurnal z problem medytsyny pratsi*. No. 3 (19). pp. 5-11.

Abstract.

Dreval Yu., Zaika S. Directions of social protection of agricultural workers in documents of the international labor organization.

Introduction. There is a constant strengthening of the role of international organizations. The regulation of labor relations is the responsibility of the International Labor Organization. The ILO-drafted legislation defines the development of social-labor relations in agriculture.

The purpose of the article is to analyze ILO regulations and reports, to identify the areas of social protection for agricultural workers.

Results. The role and main activities of the ILO (prohibition of forced labor, the right to freedom of association, combating discrimination in the workplace, eradicating the worst forms of child labor) are identified. The areas of improvement of social-labor relations in the agricultural sector are highlighted. The ILO reports were analyzed. It is determined that the «green economy» includes environmental, economic and socio-political aspects and is the key to sustainability of the economy. The importance of the question of biological, chemical risks, the danger of biotechnology application and the ways of their minimization are pointed out. A list of major ILO conventions aimed at regulating agricultural relations is given. The tasks of the agricultural sector labor inspection system are generalized. Inspection functions are highlighted. It was found that there is no function to monitor the application of the living standards of farm workers and their families. The necessity of ratification of Convention No. 141 in Ukraine for the development of social-labor relations in agriculture is substantiated. The importance of the health of the rural population is emphasized.

Conclusions. ILO documents play an important role in the functioning of social and labor relations in the agricultural sector. They are the basis of international standards for the social protection of workers in the agricultural sector. It has been determined that labor inspections are of the highest priority.

Key words: ILO report, ILO conventions, international standard, international labor standard, agriculture, rural worker, social protection.

Стаття надійшла до редакції 09.12.2018 р.

Бібліографічний опис статті:

Древаль Ю.Д., Заїка С.О. Напрями соціального захисту сільськогосподарських працівників в документах міжнародної організації праці. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2019. № 1. С. 5-10.

Dreval Yu., Zaika S. Directions of social protection of agricultural workers in documents of the international labor organization. Actual problems of innovative economy. 2019. No 1, pp. 5-10.

УДК: 338.24.01

ДЕМЧЕНКО К. І., аспірантка за спеціальністю економіка та управління національним господарством, Університет ім. Альфреда Нобеля (м. Дніпро, Україна)

РОЗРОБКА Й ОБГРУНТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Демченко К. І. Розробка та обґрунтування інноваційної моделі пенсійного забезпечення.

Вступ. Пенсійне забезпечення є важливим напрямом державної політики. Впроваджені зміни не відповідають у повній мірі встановленим вимогам. Проблемним аспектом є дефіцит коштів для забезпечення стійкості пенсійної системи країни.

Метою дослідження є розроблення інноваційної моделі пенсійного забезпечення для зниження тиску на пенсійну систему.

Результати. Запропоновано модель «пенсійні стимули». Розроблена модель базується на політиці стимулів. Політика стимулів направлена на мотивацію більш пізнього виходу на пенсію, ніж визначено законом. Модель дозволяє розрахувати оптимальний вік для виходу на пенсію. Наведено припущення інноваційної моделі пенсійного забезпечення. Модель розрахована на період 2017 - 2030 року. Запропоновано алгоритм розрахунку збільшеної пенсії. Представлено розраховані значення для порівняння. Надано баланс Пенсійного Фонду для даної моделі. Запропоновано спосіб розрахунку оптимального віку для виходу на пенсію. Обґрунтовано, що вік 64-65 років є оптимальним для виходу на пенсію. Побудовано графік співвідношення збільшеної та стандартної пенсії. Розраховано внески до Пенсійного Фонду України за період 2017-2030 людей віком 60 - 70 років. Проведено дисконтування внесків до Пенсійного Фонду України за період 2017-2030 людей віком 60 - 70 років. Визначено суму внесків до Пенсійного Фонду України за період 2017-2030. Представлено баланс Пенсійного фонду. Порівняно збільшену та стандартну пенсію. Визначено співвідношення внесків до Пенсійного Фонду до її після впровадження даної моделі. Наведено графічну інтерпретацію отриманих результатів.

Висновки. Використання даної моделі призведе до покращення ситуації у сфері пенсійного забезпечення в країні. Розроблена модель враховує декілька аспектів. Перший – люди, які мають змогу обрати вигідний час для виходу на пенсію, другий аспект – можливість оптимізації використання коштів та поповнення бюджету